

På svenska Tulosta

Yleiskirje 10/2018

Yksityistielaki uudistuu- kuntien tielautakunnan tehtävät lakkaavat vuoden 2019 lopussa

Yksityistielaki (560 /2018) korvaa vuonna 1963 voimaan tullen lain yksityisteistä. Uusi Yksityistielaki tulee voimaan 1.1.2019. Tielautakuntien yksityistielain mukaiset tehtävät lakkaavat 31. päivänä joulukuuta 2019. Kunnat voivat edelleen myöntää avustuksia tiekunnille.

Tiekuntien hallintoa on sujuvoitettu ja uudistettu. Tiekuntien tehtäviä on jokin verran myös laajennettu. Kuntien tehtäviä on vähennetty, tosin rakennusvalvontaviranomaisille on annettu vähäisiä, sen toimialaan liittyviä uusia tehtäviä, joista se voi periä maksun.

Yksityistielakia ei sovelleta kiinteistöjen omiin teihin ja ns. sopimusteihinkin vain silloin kuin siitä erikseen laissa säädetään.

Yksityistielain muutoksen yhteydessä tehtiin vähäisiä, lähinnä teknisiä muutoksia kiinteistönmuodostamislakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin, kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin, ulkoilulakiin, vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annettuun lakiin, ympäristövahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin, yhteismetsälakiin, kaivoslakiin ja valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettuun lakiin. Em. lakimuutoksetkin tulevat voimaan 1.1.2019 lukien.

Yksityistielakiin liittyvä valtioneuvoston asetus on valmisteilla ministeriössä.

Tässä yleiskirjeessä käsitellään uuden yksityistielain keskeisempiä vaikutuksia kuntien toiminnan näkökulmasta.

Yleiskirje pyydetään toimittamaan kunnassa ainakin seuraaville tahoille: yksityistieasioita käsittelevälle toimielimelle, kiinteistörekisterinpitäjälle, rakennusvalvontaviranomaiselle, yhdyskuntatekniikan toimialalle, toimitilahallintoon, ympäristötoimeen.

Koska kunnan tehtävät muuttuvat, voi myös olla perusteltua, että kunnat tiedottavat kuntalaisille uusista viranomaistahoista esim. nettisivuillaan.

Viranomaiset yksityistieasioissa jatkossa

Kuntien tielautakuntien tehtävät siirretään yksityistietoimituksissa pääasiassa Maanmittauslaitoksen hoidettavaksi. Lain 71 §:ssä on luettelo yksityistietoimituksissa käsiteltävistä asioista.

Jos yksityistie sijoittuu kokonaisuudessaan asemakaava-alueelle, yksityistietoimituksen suorittaa se viranomainen, joka kiinteistörekisterilain (392/1985) 5 §:n mukaisesti toimii

kiinteistörekisterin pitäjänä asianomaisella alueella eli kunnan kiinteistöinsinöörin tai muu kuntaan virkasuhteessa oleva toimitusinsinööri.

Yksityistietoimituksista säädetään tarkemmin yksityistielain 6 luvussa ja kiinteistönmuodostamislaisissa.

Muutoksenhaussa yksityistietoimituksessa tehtyyn ratkaisuun haetaan muutosta kiinteistönmuodostuslain mukaan, eli valittamalla maa- ja metsätalouden ministeriön.

Tiekuntien päätöksiä koskevat moiteasiat siirtyvät kokonaan kärjäoikeuksien ratkaistavaksi (65 §).

Rakennusvalvontaviranomaiselle tulee uusia tehtäviä, joista on säädetty 18 §:ssä. Tehtävät liittyvät rakennuksen, rakennelman tai kasvillisuuden poistamiseen tietyissä tilanteissa näkemä- ja suoja-alueelta ja poikkeuksen myöntämiseen rakentamisrajoituksesta. Rakennusvalvontaviranomaisen toimivallan siirtämisestä säädetään kuntalaisissa.

Em. mainitun luvan ja poikkeuksen käsittelyssä noudatetaan tarkastusten, asianosaisten kuulemisen ja päätöksenteon osalta hallintolain säännöksiä, muutoksenhaku on hallintolainkäyttölain mukaisesti hallintovalitus hallinto-oikeuteen. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätöksestä perittävään maksuun sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 145 §:ssä säädetään maksusta. Maksujen periminen 18 §:ssä mainituista viranomaispäätöksistä edellyttää rakennusvalvonnan taksojen tarkistamista.

Varsinaista neuvottelu- tai sovitteluelimestä, joka käsittelee tieosakkaiden ja tiekuntien ristiriitoja, ei laissa ole säädetty. Viranomaiset antavat hallintolain mukaista neuvontaa toimialoillaan. Tavoitteena lainsäätäjällä on, että jatkossa maakunnat ottaisivat neuvonta- ja sovittelupalvelut hoitaakseen, koska maakuntatasolla voidaan taata parempi ammattitaito. Mahdollisuus hakea oikaisua tiekuntien päätöksistä tiekunnalta itseltään (64 §) toivotaan ehkäisevän kärjäoikeuksiin saatettavien moiteasioiden määrää.

Kuntien avustukset

Kunnat voivat halutessaan edelleen avustaa yksityisteitä yksityistielain 84 §:n nojalla. Kunta päättää sen varoista yksityistien tienpitoon myönnettävistä avustuksista, avustuksen ehdoista ja käytön valvonnasta samoin kuin tien tekemisen tai kunnossapidon ottamisesta kokonaan tai osaksi kunnan suorittavaksi. Edellytyksenä avustuksen myöntämiselle tienpitoon on, että tietä koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja että tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä ovat ajantasaiset niin kuin 50 §:ssä edellytetään.

Voimassa olevan lain mukaan avustusten myöntäminen on kunnan vapaasti päätettävissä, eikä laissa ole säädetty avustuksen kohteista, myöntämisen perusteista, ehdoista tai valvonnasta vaan ne ovat jääneet kunnan päätöksen varaan.

Kunnan avustuksille on uudessa yksityistielaisissa siis asetettu voimassa olevasta laista poiketen kaksi avustuskriteeriä, jotka kunnan tulee ottaa jatkossa huomioon avustuspäätöksiä tehdessään. Avustuskriteereillä varmistettaisiin muun muassa tiekuntien hallinnollisen tiedon ajantasaisuus yksityistierekisterissä sekä kannustamaan järjestäytyneisyyteen, jonka katsotaan olevan tärkeä elementti yksityisteihinliittyvässä tehokkaassa ja ammattimaisessa tienpidossa.

Vaatus tiekuntien järjestäytymisestä ei välttämättä tuo uutta käytäntöä, sillä monet kunnat ovat jo nykyään avustaneet ainoastaan järjestäytyneitä tiekuntia. Yksityistierekisterin tietojen ajantasaisuuden paikkaansa pitävyyden ilmoittaa tiekunta avustushakemuksessaan, kunta voi tarkistaa annettuja tietoja esim. pistokokeenomaisesti.

Kunnan avustus voi olla rahallista avustusta tiekunnalle. Tien kunnossapidon ottamisessa kunnan suoritettavaksi kokonaan tai osittain on katsottava olevan kyse myös kunnan avustuksesta. Kunnan avustuksesta on katsottava olevan kyse myös sellaisissa tilanteissa, joissa kunta antaa tiekunnan käyttöön esim. kalustoa. Avustuskriteerit, ottaen huomioon myös säännöksen tavoitteet, koskevat kaikkia kunnan avustusmuotoja.

Olemassa olevia avustuspäätöksiä, jotka ovat voimaissa toistaiseksi ei ole tarvetta avustuskriteerien muuttumisen vuoksi muuttaa. Mikäli lain voimaan tultua tehdään uusia päätöksiä, tai entisiä päätöksiä muutetaan, uusi säännös tulee huomioida.

Yksityistielain avustuksia koskevia säännöksiä ei sovelleta sopimusteihin, eikä siten myöskään avustuskriteerejä. Omia teitä ei yksityistielaki koske lainkaan (2 §). Näiden teiden mahdollinen avustaminen perustuisi siten yksinomaan kunnan yleiseen toimialaa koskevaan säännökseen ja sitä rajoittaviin harkintavallan käyttöä koskeviin säännöksiin ja periaatteisiin.

Valtioavun avustustehtävät (83 §) hoidetaan ELY- keskuksissa. Mahdollisen maakuntauudistuksen yhteydessä ELY-keskusten tehtävät siirrettäisiin maakunnille.

Jos valtio tai kunta avustaa tien kunnossapidossa, ei liikennettä avustettavalla tiellä saa sulkea. Joissain tapauksissa kunta voi suostua avustettavan tien käytön rajoittamiseen tai sulkemiseen muiden kuin tieosakkaiden liikenteeltä kuultuaan ensin ELY-keskusta. Käyttömaksuja voidaan periä, ellei avustuspäätöksessä käyttömaksujen keräämistä nimenomaan kielletä (85 §).

Kunnat tieosakkaina

Kuntien tieosakkuus voi perustua kuten tähänkin asti kiinteistön omistukseen yksityistien vaikutusalueella. Jatkossa kuntien ja myös valtion tieoikeus voidaan perustaa toimituksessa em. tahojen hyväksi ennestään olevaan tiehen yleisen liikenteen käyttöä varten. Edellytyksenä muun muassa on, että oikeus on tärkeää liikenteen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ja tie on siihen soveltuva eikä tien käyttämisestä aiheudu huomattavaa haittaa. Edellytyksenä lisäksi on, että yksityistien käyttäminen olisi tärkeää yleisen liikenteen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ja että tietä koskevien asioiden hoitamiseksi olisi perustettu tiekunta. (6 §)

Tieoikeutta yleisen liikenteen käyttöä varten voitaisiin pitää tärkeänä esimerkiksi, kun ei olisi muuta tapaa kulkea johonkin mainittujen julkisten tahojen hallinnoimaan kohteeseen, tai kun yksityistien olemassaolo vaikuttaisi muihin alueella tehtäviin liikennettä ja väyliä koskeviin ratkaisuihin. Tieoikeuden perustaminen valtion tai kunnan hyväksi olisi momentin mukaan kuitenkin harkinnanvaraista, sillä niillä on mahdollisuus osallistua tienpidon kustannuksiin myös esimerkiksi tienpitoon myönnettävien avustusten kautta eikä olisi siksi tarkoituksenmukaista säätää tieosakkuuden perustamista momentissa tarkoitetuissa tilanteissa yksiselitteisesti aina tehtäväksi.

Jos kunta ryhtyy tieosakkaaksi, on kunnan syytä toimituksessa ottaa esiin ja käsiteltäväksi kunnan velvollisuuksiin, erityisesti yksiköintiin liittyvät kysymykset.

Kuntien tiedonantovelvollisuus

Kunnilla on jatkossa velvollisuus antaa pyydettäessä tietoa tiekunnalle ja tieosakkaalle kunnan tiedossa olevasta maankäytön toteutumistilanteesta siltä osin kuin sillä on vaikutusta kadunpitovelvollisuuden alkamiseen. Tavoitteena on arviointi, joka olisi mahdollisimman kevyt ja perustuisi kunnalla jo olemassa oleviin suunnitelmiin ja kehitysnäkymiin. Kyse ei ole menettelystä, jonka lopputuloksena olisi esimerkiksi valituskelpoinen hallinnollinen päätös.

ELY:n valvonta

Kuntien kadun rakentamiseen ja kadunpitovelvollisuuden alkamiseen ei ole tullut muutoksia, samoin yksityistien lakkaamista ja muuttumista kaduksi koskeva sääntely säilyy ennallaan.

Kunnan kadunpitovelvollisuuden alettua sellaisen kadun osalta, jolle yksityistien tai sen osan liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, tai kunnan ryhdyttyä sellaista katua rakentamaan, kunnan on otettava tällaisen kaduksi muuttuvan yksityistien tai sen osan tienpito hoidettavakseen. Tieosakkaalla tai tiekunnalla on oikeus saattaa kysymys kunnan velvollisuudesta ottaa tienpito hoidettavakseen toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen käsiteltäväksi ja se voi uhkasakolla velvoittaa kunnan täyttämään sanotun velvollisuuden (13 §).

Yksityistielain voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä

Lain voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä on säädetty lain 9 luvussa.

Kumotun lain mukaisissa tielautakunnissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tielautakuntien tehtävät lakkaavat 31 päivänä joulukuuta 2019. Tielautakunnassa mainittuna päivänä vireillä olevan asian käsittely siirtyy tämän lain mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle ja siihen sovelletaan tätä lakia.

Päätökseen, joka on tehty ennen yksityistielain voimaantuloa, haetaan muutosta yksityistielain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Muutoksenhaussa ennen yksityistielain voimaantuloa annettuun päätökseen sovelletaan yksityistielain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos tuomioistuin kumoaa päätöksen, joka on tehty ennen yksityistielain voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan yksityistielain mukaisesti.

Tiekuntia koskevia yksityistielain säännöksiä sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa perustettuihin tiekuntiin.

Mitä 85 §:n 3 momentissa säädetään liikenteen sallimisesta avustettavalla tiellä, sovelletaan myös sellaiseen tiehen, jonka tienpitoa on avustettu kumotun lain 96 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Lisätietoja:

- HE 147/2017, HE 11/2018, LiVM 13/2018

- Johanna Vilkuna, liikenneasiantuntija,
puh: 040 869 7836 ja
- Ulla Hurmeranta, johtava lakimies,
puh: 050 382 7357,
- sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Reina
varatoimitusjohtaja

Jarkko Huovinen
johtaja, alueet ja yhdyskunnat

Liitteet

Yleiskirje 10/2018

yhdyskunnat ja ympäristö laki

maankäyttö maantie liikenne liikennepolitiikka

Johanna Vilkuna liikenneasiantuntija

Yhteystiedot

+358 9 771 2104
+358 40 869 7836
Johanna.Vilkuna@kuntaliitto.fi

Organisaatio

Suomen Kuntaliitto ry,
Alueet ja yhdyskunnat,
Yhdyskunnat ja maankäyttö

Vastuualueet

- liikennepolitiikka
- yhdyskuntien liikenteen suunnittelu ja ohjaus
- henkilöliikenne

Ulla Hurmeranta johtava lakimies

Yhteystiedot

+358 9 771 2539
+358 50 382 7357
Ulla.Hurmeranta@kuntaliitto.fi

Organisaatio

Suomen Kuntaliitto ry,
Alueet ja yhdyskunnat,
Yhdyskunnat ja maankäyttö,
Kuntaliiton lakimiehet

Vastuualueet

- maankäyttö- ja rakennuslaki
- kaavoitukseen ja rakennusvalvontaan liittyvä lainsäädäntö